

na II, 258), per a l'armament d'un lleny es demana «---; ítem l'escanday, ab *sàgola*, creu e boneta»; any 1381 (*InvLC*); entre les compres per a una galera: «un quintar de *sàgolles* per frenells, 400 stoparols ---» en dos docs. barcelonins de 1419 (Bofarull, *Marina Cat.*, pp. 100, 99); Jal hi afegeix *sàgola* en la Lleuda de Cotlliure de 1391; el *DAG.* dos docs. barcelonins, medievals, un de 1368 i l'altre sense data.

Continua ben conegut avui a tota la costa, Ponent i Llevant, i en particular Blanes, per a «corda escorredora d'un ormeig de pesca etc.» (*BDC XIV; DFa.*). *StPolM*: *sàgula* «cordeta prima com d'un dit de gruix: s'usen en certes xarxes, en la vela quan es fa servir com a *tenda* (per tapar el sol o la pluja) etc.» 1936. «El Quimet li va passar la mà pel coll: una mà fina i nerviosa poc avesada a les *sàgols*, i a les armallades», *JMdSagarra*, en la bona novel·la del Port de la Selva (*All i Salobre*, 30).

D'Itàlia hagué de passar esporàdicament al grec, *sàula* 'cordeta de sonda' («senkleine»), i a l'Epir *sáyula* 'corda prima' (GMeyer, *Roman. Lehnworte im Negr.*, p. 79).

Car també a Itàlia és un mot molt arrelat. *Sàgola* «cordicella spettante a quelle chiamate minuzenze dai marinai» que Prati ja assenyala en Simintendi, S. XIV. La forma *sàgora* potser genovesa (-r-) ja el 1268, i en les *Storie* de Pistoia, S. XIV, *sàvola* en B. Crescenzo (1602). Notem que, en fi de proparoxíton, és normal fins a Toscana etc., la sonorització d'una sorda com la de **SÁKOLA* (cf. *pégola*, *sàgoma* etc.).

El *REW* hi afegeix ven. *sàgola*, gen. *sàula*, cors i campid. *sàgula*, en fi hi ha calabr. *sàgula* «cordellina, piccola fune» (De Gregorio, *ZRPh.* 1, 726). A França el mot està menys representat, però més que Jal dóna un prov. *saglo* (d'on un fr. antiq. *sagle*), però manca en el *TdF*. Hi ha un ex. de *sagule* en el S. XVII en God., i un de *sagouille* de 1369 a Normandia (*Rom.* xxv, 394-5).

En fi queda encara una tercera variant vocàlica *sègola*, amb è. Aquesta és més local i més moderna. Vam recollir-la amb el meu pare en el viatge per l'Ebre el 1923. Pron. amb una è oberta que crida molt l'atenció per la raresa d'aquest timbre de la e en els parlars occidentals (on només s'ha d'esperar en les combinacions de r, davant u d'origen dental, i seguida directament de l): «Corda de tirar los llaüts en la Ribera per fer-los caminar pel riu» (Arabia, Tort., *Misc. Folk.*, 169); Griera: *sègula* (a Móra i la Ribera, VIII, 101).

Tant mon pare com jo anotàrem *sègula* amb oberta i u postònica: a Tort.: 'llibant lligat a la barca, estirat per l'animal que sirga', a Benifallet 'el cable de la barca de pas', 'corda del llaüt de la Ribera', PCoromines, amb dibuix (1923): on se'n veu una que baixa de la punta de l'arbre al cap de proa i al de popa. No en sé més localització en cat. mod., i com a antic només trobo «*sègoles* de cànem per lligar entenes» en un inv. de la Drassana de Bna. a. 1368. En tot Itàlia només sé un toscà *segoletta* «funicella» a Massa, costa N. de Toscana (Petrocchi, i Salvioni, *R. Ist. Lomb.* XLIX, 816).

Com s'explica aquest altre vocalisme? Potser un altre vocalisme pre-romà? No és fàcil com apofonia de ou concebre e. Dissimilació, sota l'accent no pot ser-ho; *sogoletta* > *segoletta* sí que fóra possible, però fora de la dada toscana isolada, aquesta variant té la é accentuada, i és l'única medieval. Pensar en una etimologia diferent no és possible.⁵ L'única explicació natural és que *sàgola* es vagi tornar *sègola* per la imela aràbiga, i el fet de ser quasi només cosa de l'Ebre n'és bon indicatiu. I així, i quasi només així, es pot concebre una è oberta en cat. occidental en tal posició.

DERIV.: *Sogada* (mesura agrària), *DAG.* *Sogaire* o *soguer* [1462, *DAG.*]; la indústria tradicional dels *soguers* desapareixia a CastPna. cap a fi S. XIX, en ser reemplaçats els canemars per tarongerars (nota de Ferran Olucha 1980, sobre una narració de J. Pascual Tirado, M. Peris Segarra). *Sogall* «trencilla que sirve para asientos de sillas» val. *DAG.*, «corda d'espant cru», MGadea, *Vocab.* en seccions, p. 43, i gloss. de *Canyis* per SGuarner; altres accs. en el Princ., *AlcM*; *fer sogall* (pescadors, *BDC XIV*, 62).

Soguilla [Lacavalleria; Labèrnia 1840; segle XVIII], diminutiu que segurament té tan poc de castellanisme com *cordill*, *barnilla*, *cotilla* etc.; *sogueta*. *Soguejar* 'amidar la terra segons el nombre de sogues (mesura)' val. [1468, 1580, *AlcM*, *DAG.*], però venia ja del temps del repartiment del S. XIII, com veiem pels derivats: en els anys 1257 i 1261 consten sengles nomenaments de *soguejador* a favor de A. de M. i B. de J.: aquesta, del regne de Val. en general (llatinitzat *seguegiator*); aquella, de les heretats del regne deçà del Xúquer (MzFerrando, *Catàl. Val. A. C. A.*, 10, fº 51; 11, 190); +*soguejament* 'acció de soguejar', any 1258; i a. 1271: id. i dret que es pagava «convenio hecho entre el rey y los habitantes del Reino de Val. acerca de lo que habían de contribuir por razón del *soguejamiento*, con relación de villas, lugares, y de los individuos encargados de colectarlo» (MzFerrando, *op. cit.*, n.º 168; 18, fº 80).

Assogar-se 'descendir mitjançant una corda'; Descot, parlant de Jaume de Mallorca quan fugí de les intimacions del rei germà Pere el Gran, per lliurar-se a l'invasor: «sta nit que-n passà se n'exí, e *asoguà-s* ab una corda per una finestra que era en la cambre» (§ 135, *NCl.* IV, 85.18; de nou § 151, 146.24). També *assogar*, i pall. *sogar* 'lligar amb sogà'.

¹ Sobre el qual no coincideixen B. Hasselrot (*VRom.* VI, 181-3) i Aebischer, *RCelt.* XLVIII, 317, n. 5. —

² *Sogbitta/sovitta* «funicella» em sembla, però, adaptació del cat. *sogueta*, i no veig com podria anar amb l'it. *sovatto/sogatto*. — ³ La s- llatina dóna normalment z- (sorda postalental, no alveolar, com la s francesa i no com la s hispànica): els manlleus romànics que la tenen són en general posteriors. Com que d'altra banda la -k- indica una entrada molt antiga, R. Lafon (*Mél. Jean Sarrailh*, 1966, 17-19), tot coincidint amb Mitxelena a admetre que en basc és un element manllevat, suggereix, igual que aquest, que vagi rebre directament el mot de la llengua no romànica d'origen; Mitxelena judica la qüestió s/z